

for a living planet®

”Det räcker inte med isbjörnar, det handlar om fördelning och fattigdom. Vi vill kunna använda kunskapen och förmågan att se samband och långsiktighet.”

Elever på Rudbeckianska gymnasiet

SKOLA på **HÅLLBAR VÄG**

UMEÅ

Hedlundaskolan
Tomtebodgård/
Sjöfruskolan

FALUN

Hosjöskolan

Rudbeckianska
gymnasiet

VÄSTERÅS

Mälardalens
högskola

VÄDDÖ

Norrsundsskolan

NACKA

Björknässkolan

STOCKHOLM

Globala
gymnasiet

GÖTEBORG

Polhemsgymnasiet
Porthälla gymnasium

Skola på hållbar väg

**– så arbetar Världsnaturfonden WWF
tillsammans med tio skolor för hållbar utveckling**

Ett hållbart samhälle där naturens resurser räcker, inte bara till oss som lever i dag utan också till kommande generationer och där resurserna är rättvist fördelade, är ett tufft men nödvändigt mål. I dag räcker inte planeten jorden till för människans alla behov och krav. Jorden är för liten! Hållbar utveckling är en av vår tids största utmaningar. Det krävs att vi tänker om och tänker nytt! FN har utropat år 2005–2014 till årtiondet, dekadern, för lärande för hållbar utveckling. Världsnaturfonden WWF inser att samhällets utbildningssektor har en viktig roll och ett stort ansvar i detta arbete.

Vad är Lärande för hållbar utveckling?

Lärande för hållbar utveckling handlar om att lära nya sätt att vara och agera för att säkra vår gemensamma framtid. Men vad det egentligen innebär finns inte ett entydigt och enkelt svar på.

”Utbildning kan ses som en nyckel till hållbar utveckling och lärande är en förutsättning för att människor ska kunna möta de utmaningar som världen står inför” säger Inger Björneloo, institutionen för didaktik och pedagogisk profession vid Göteborgs universitet som har följt WWFs arbete med Skola på hållbar väg.

Annan forskning visar betydelsen av att barn som möter vuxna som tar sig an utmaningar och visar på lösningar påverkar de ungas välbefinnande och framtidstro på ett positivt sätt. Vi kan nog alla vara överens om att skolan har en viktig roll när det gäller att hjälpa dagens barn och unga att förbereda sig på en värld i ständig förändring. Låt oss ta oss an frågorna om hållbar utveckling och låt oss inse att vi alla både är en del av problemen och en del av lösningen!

VAD BETYDER DÅ DETTA FÖR SKOLA OCH UTBILDNING?

I enkla ordalag handlar lärande för hållbar utveckling om att tänka nytt och att förändra den traditionella undervisningen där mycket är indelat i skolämnen av olika slag. I större utsträckning behöver man se helheten i lärandet, med andra ord jobba mer över ämnesgränserna. I dekanen lyfter man också fram vikten av att jobba med värderingar, kritiskt tänkande, personliga ställningstaganden, och handlingskompetens, att lyfta sådant som berör eleverna i deras vardag och

Elever på Hedlundaskolan

på så sätt väcka deras engagemang och intresse.

Lärande för hållbar utveckling spannar över alla processer som främjar kunskaper, färdigheter, värderingar och attityder som berör individens, skolans och samhällets arbete med att skapa ett rättvist samhälle, ekonomisk trygghet, ekologisk bärkraft samt demokrati.

GREPPA HELA SKOLAN

Höstterminen 2007 drog projektet Skola på hållbar väg igång. I tio skolor startade ett strukturerat utvecklingsarbete. Skolorna var redan väl framme, intresset fanns och flera skolor hade temadagar, sopsorterade eller hittade andra former för sitt arbete med hållbar utveckling.

Hur kunde lärande för hållbar utveckling genomsyra all undervisning och all verksamhet på skolan? Målbilden var klar, avtal slöts och varje skola fick en handledare – en erfaren person

” Vi behöver veta mer om miljön, om bilar, transporter ... hur allt fungerar.”

Elever på Norrsundsskolan

som skulle hålla igång processen på skolan och hålla frågan levande. Arbetet med lärande för hållbar utveckling kan aldrig bli klart, det är en ständigt pågående process. För att tydliggöra utvecklingsarbetet på skolan fann man en struktur där hela skolans verksamhet omfattades.

Vilka kvaliteter är grundläggande för en skola med ambitioner att rusta individen i mötet med en framtid där ett gott liv rymmer inom ramen för en planet? Hur ska vi utveckla skolan till att bli en skola på hållbar väg? Projektets ryggrad har varit sex utvecklingsområden och en matris för självvärdering där skolans personal och elever kan följa utvecklingen.

” Viktigt att lärarna tycker att det här är viktiga grejer och att de är inspirerande.”

Elever på Polhemsgymnasiet

Elev på Hosjösolan

MÅLET FÖR PROJEKTET

Målet för Skola på hållbar väg är att hela skolan och all verksamhet ska omfattas av arbetet med lärande för hållbar utveckling. Det är inte lätt att få en samlad bild av hur olika skolor tar sig an utvecklingsarbetet. Trots att skolorna är olika finns det vissa likheter som till exempel skolledningens roll. Det är viktigt att skolledningen med kraft tar sig an lärande för hållbar utveckling och får med det i olika planer, vid nyanställningar och uppföljning. På Polhemsgymnasiet jobbar man för att komma närmare lärarnas ansvar på kursnivå, det vill säga att varje lärare måste hitta sin motivation

utifrån sin specifika situation. Diskussionerna på skolan har handlat mycket om att hitta lärandet i lärande för hållbar utveckling, att inte fastna i enbart hållbar utveckling. Idag jobbar skolan med att "hållbar-utveckling-märka" alla kurser, det vill säga, lärande för hållbar utveckling ska genomsyra alla kurser oavsett vilket program man som elev väljer. Bland lärarna måste det alltså finnas utrymme både att ta in frågorna i respektive ämne men också för ämnesövergripande samarbeten.

SEX UTVECKLINGSOMRÅDEN

Det är viktigt att ha en gemensam bild av de verksamheter och processer där hållbar utveckling ska finnas med på ett självklart sätt. Följande sex områden har varit till stor hjälp att samlas runt.

Värdegrund och delaktighet

Vår syn på lärande och skolans roll för hållbar utveckling, där skolans utvecklingsarbete omfattar all personal och alla verksamheter.

Ledning, struktur och uppföljning

Organisation och genomförande av ett långsiktigt arbete med att integrera lärande för hållbar utveckling samt utvärdering, återkoppling och framtidstro. >>

Elever från Globala gymnasiet

Hållbar utveckling och internationella frågor syresätter all verksamhet på skolan."

*Morgan Bjurling och J-G Helmersson,
rektorerna på Rudbeckianska gymnasiet*

Skola på hållbar väg – DET HÄR ÄR SKOLORNA

Skolorna inom projektet är intresserade av att utveckla lärande för hållbar utveckling och att hitta sin roll i samhällets arbete med dessa frågor. Under tre år har skolorna deltagit i Världsnaturfondens WWFs projekt Skola på hållbar väg. Handledare har hjälpt skolorna med fortbildning och deltagit i utvecklingsarbetet. Handledarna har bidragit med bland annat föreläsningar om ekologiska fotavtryck och lärande för hållbar utveckling. Genom att delta i utvecklingsgrupper och möten med arbetslag, elevråd, matråd samt skolledning har handledarna både kunnat inspirera och följa förändringsarbetet. Tillsammans med nyckelpersoner utanför skolan vill skolorna nu sprida erfarenheter och påverka förutsättningarna så att fler skolor är på hållbar väg.

Björknässkolan i Nacka, F–9, cirka 1 000 elever

Hedlundaskolan i Umeå, F–6, cirka 150 elever

Hosjösolan i Falun, F–6, cirka 300 elever

Globala gymnasiet i Stockholm, cirka 530 elever

Norrsundsskolan i Norrtälje, 7–9, cirka 150 elever

Polhemsgymnasiet i Göteborg, cirka 960 elever

Porthälla gymnasium i Partille, cirka 900 elever

Rudbeckianska gymnasiet i Västerås, cirka 1 450 elever

Sjöfruskolan och Tomtebogårds förskola och skola i Umeå. Från förskola till år 9, cirka 500 elever

Foto: Patrik Johansson

Undervisning och lärande

Undervisning som främjar lärande för hållbar utveckling bygger på följande pedagogiska hörnstenar:

- Eleven i centrum
- Helhetssyn
- Demokratiska arbetsformer
- Reflektion
- Olika perspektiv
- Livslångt lärande

Lärande för hållbar utveckling har stöd i lokala styrdokument och personalen har kunskap och didaktisk kompetens.

Eleven i centrum

Eleverna får tillfälle att delta i meningsfulla beslutsprocesser. Skolan erbjuder en trygg och tillåtande social miljö.

Samverkan med samhället

Föräldrar, samhället runt skolan och omvärlden involveras i undervisningen. Skolan är aktiv i lokalt arbete för hållbar utveckling.

” Du har gjort oss kräsna!”

Avgångselever om Pelle Heringhaus, köksmästare på Globala gymnasiet som enbart serverar vegetariskt

Skolfastighet och resurshantering

Skolans ekologiska fotavtryck. Inköp och upphandling av varor och material. Den fysiska miljön, ute och inne samt skolans skötsel.

Utvecklingsområdena ger en god bild av vilka bitar som bör vara med för att eleverna ska möta en undervisning och en skolmiljö som genomsyras av lärande för hållbar utveckling.

TA DEL AV ERFARENHETERNA!

Skolorna tar gärna emot besök där personal och elever berättar om det som går bra, vad som varit problematiskt och vad man bör ta tag i. Erfarenheter ska spridas, så ta gärna kontakt! Dessutom finns skriften Skola på hållbar väg där representanter från skolorna, handledarna, WWFs utbildare och Inger Björneloo, forskare från Göteborgs universitet som följt projektet, sammanfattar och väcker tankar kring utbildning och hållbar

utveckling. Skriften Skola på hållbar väg samt WWFs material finns på www.wwf.se/utbildning och kan även rekvideras mot porto. Här finns även goda exempel från olika delar i utvecklingsarbetet.

Beställ skriften om Skola på hållbar väg från www.wwf.se/utbildning

VÅRT SÄTT ATT LEVA BLIR EKOLOGISKA FOTAVTRYCK I NATUREN

Allt vi människor gör har inverkan på vår miljö på något sätt. Maten vi äter, kläderna vi har på oss, allt som produceras får effekter för världens skogar, hav, vattendrag, växter och djur. Ju mer vi producerar och konsumerar, desto mer påverkas allt levande omkring oss. När vi studerar våra ekologiska fotavtryck förstår vi mer om denna påverkan och kan bättre bidra till samhällets omställning mot en mer ansvarsfull produktion och konsumtion.

Vartannat år ger WWF ut skriften **Living Planet Report**, där man redovisar det ekologiska fotavtrycket för mänskligheten. Där kan du även följa förändring och fördelning för olika nationer!

Om man skulle dela upp jordens produktiva yta på antalet människor på jorden, så skulle var och en av oss få 1,8 globala hektar till vårt förfogande. Vi svenskar har ett genomsnittligt ekologiskt fotavtryck på 5,9 globala hektar.

Därför är vi här

För att hejda förstörelsen av jordens naturliga livsmiljöer och bygga en framtid där människor lever i harmoni med naturen.

www.wwf.se